

și istoric, de colaborările pe plan profesional cu diverși colegi din țară și străinătate, de natura preocupărilor actuale, expunându-și totodată concepțiile privitoare la metodologia demersurilor științifice în sfera preistoriei și protoistoriei, ca și asupra specificului evoluției anumitor comunități etnice autohtone și alogene în spațiul carpato-dunărean.

În ceea ce ne privește, am ținut să notificăm că pentru acordarea calității de *Membru de onoare* al Institutului de Arheologie din Iași s-au avut în vedere atât performanțele notabile pe plan profesional, cât și trăinicia legăturilor de cooperare cu colegii din Iași și implicarea în cercetările de teren din spațiul moldav. Urmărind toate aceste puncte de vedere, opțiunea Consiliului științific al Institutului de Arheologie al Filialei Iași a Academiei Române pentru persoana profesorului Alexandru Vulpe se dovedește pe deplin îndreptățită. Domnia sa s-a numărat între colaboratorii periodicului Institutului – „Arheologia Moldovei” – încă de la primul său număr, editat în anul 1961, ulterior oferindu-și contribuțiile științifice și altor publicații coordonate de membrii Institutului, ultima oară chiar anul trecut, la volumul omagial dedicat academicianului Mircea Petrescu-Dîmbovița, și participând în mai multe rânduri la manifestările științifice organizate la Iași. Sunt, de asemenea, binecunoscute rezultatele fructuoase ale săpăturilor conduse de domnia sa la Costișa, în județul Neamț, reluate de puțină vreme împreună cu muzeograful de la Piatra Neamț. Ar mai fi de subliniat faptul că, în diverse articole și note, dar mai cu seamă în lucrările cu caracter monografic, a avut îndeaproape în vedere descoperirile arheologice provenind de pe teritoriul Moldovei.

Tot în acest an, în care pășește pragul celor 75 de ani, distinsului arheolog și istoric Alexandru Vulpe i s-a decernat titlul de *Doctor honoris causa* al Universității de Vest de la Timișoara. Exact cu zece ani în urmă a fost cooptat în rândul membrilor corespondenți ai Academiei Române, iar acum 30 de ani a fost numit membru corespondent al Institutului Arheologic German, pe când avea numai 45 de ani. Pe parcursul unor călătorii de documentare în Germania, am avut ocazia să mă edific personal – în discuțiile purtate cu somități ale cinului arheologic de talia lui Rolf Hachmann de la Saarbrücken, Albrecht Jockenhövel de la Münster și Bernhard Hänsel de la Berlin – despre prețuirea deosebită de care se bucura în mod sincer în mediile cărturărești germane cele mai elevate, unde a conferențiat adesea la prestigioase simpozioane, a susținut prelegeri la mai multe universități și a colaborat frecvent la periodice și volume de înaltă ținută științifică.

La formarea profilului său intelectual, un rol esențial l-a avut, fără nici o îndoială, mediul familial, îndrumările sagace și docte venite din partea unor notabilități ale scrisului arheologic precum Ecaterina Dunăreanu-Vulpe și Radu Vulpe contribuind la direcționarea și cultivarea unor reale aptitudini pentru investigarea preistoriei și a antichității. În aceeași ordine de idei, nu se poate tăgădui că o parte din consistentul capital de simpatie și prețuire acumulat de Radu Vulpe, savant cu mari disponibilități în sfera epistemologică și fascinant orator – revenit nu de puține ori în capitala Moldovei, unde a și funcționat la începutul carierei la Alma mater din localitate –, s-a revărsat și spre persoana profesorului Alexandru Vulpe. Spre cinstea sa, acesta nu s-a complăcut în ipostaza de a sta în umbra ilustrului părinte și și-a făurit singur, cu obstinație și har, un profil inconfundabil de riguros și pertinent arheolog și de avizat cercetător al textelor antice, de natură să îl plaseze indubitabil între cei mai autorizați specialiști ai domeniului din țară, cu o prestigioasă carte de vizită și dincolo de fruntariile ei.

Ținem să relevăm, totodată, faptul că, în vremurile de deprimantă amintire ale comunismului, profesorul Alexandru Vulpe nu s-a lăsat contaminat de tendințele factorilor politici de a modela anumite concluzii istorice potrivit intereselor propagandistice conjuncturale, adoptând o atitudine refractară față de ingerințele cu iz patriotard de natură să mistifice trecutul traco-getic. De altfel, întreaga sa prestație de autentic om de știință poartă amprenta imprescriptibilei corectitudini și seriozități, ceea ce a pretins cu prisosință și acuitate interpretativă, receptivitate față de curente metodologice moderne, intransigență în raport cu elucubrațiile pseudoprofesionale, respect pentru valorile cărturărești perene.

VICTOR SPINEI

**PROFESORUL UNIVERSITAR ALEXANDRU VULPE,
UN REPREZENTANT DE SEAMĂ AL CERCETĂRII ARHEOLOGICE ROMÂNEȘTI**

De curând Institutul de Arheologie din Iași a luat inițiativa salutară de a primi în rândurile sale ca membri de onoare pe unii dintre cei mai reprezentativi arheologi și istorici, care, prin activitatea și rezultatele dobândite, au adus contribuții însemnate în domeniul istoriografiei naționale. După ce domnului profesor

universitar Alexandru Zub, membru corespondent al Academiei Române, precum și domnului doctor Vasile Ursachi li s-a acordat această distincție, iată că acum avem plăcerea de a include în rândurile membrilor de onoare ai Institutului nostru pe domnul profesor universitar Alexandru Vulpe, membru corespondent al Academiei Române, director al Institutului de Arheologie „V. Pârvan” din București.

Conducerea Institutului de Arheologie din Iași a considerat oportun de a ne încredința sarcina, ce ne onorează, de a rosti câteva cuvinte despre viața și activitatea distinsei personalități pe care o omagiem astăzi.

Născut în 1931, a absolvit liceul „Titu Maiorescu” din București după care a urmat cursurile Facultății de Istorie a Universității din București, pe care le finalizează în 1954. Interesul Domniei Sale pentru cariera de istoric s-a datorat în parte nu numai preferințelor personale, dar și faptului că s-a format într-o familie de remarcabili intelectuali – arheologii Radu Vulpe și Ecaterina Dunăreanu-Vulpe. Din 1965 devine cercetător științific la Institutul de Arheologie din București, unde îl găsim astăzi în funcția de director. În 1968 și-a susținut teza de doctorat la Universitatea din București cu tema *Necropola hallstattiană de la Ferigile*. În anul 1990 este promovată șef de secție la Institutul de Arheologie din București și din același an devine cadru didactic asociat la Universitatea din București, pentru ca din 1994 până în 2001 să-și desfășoare activitatea de profesor titular la aceeași universitate, rămânând în continuare profesor consultant. În 1999 este numit director al Institutului de Arheologie „V. Pârvan”, funcție pe care o deține și în prezent, în această calitate afirmându-se atât prin rezultatele proprii, cât și prin sprijinul și îndrumarea acordate colaboratorilor săi.

Bogata sa activitate de cercetare în teren și numeroasele lucrări publicate i-au adus o meritată recunoaștere națională și internațională, astfel încât în 1973 devine membru în colegiul de redacție al revistei „The Journal of Indo-European Studies”, Virginia, SUA, în 1976 este ales membru corespondent al Institutului de Arheologie German și membru al Consiliului permanent al Uniunii Internaționale de științe pre- și protoistorice (UISPP), iar din 1991 este membru în Comitetul executiv al aceleiași consiliu. Buna cunoaștere a limbii germane i-a permis să susțină prelegeri în Germania la universitățile din Frankfurt, Marburg, Giessen, Berlin, Heidelberg, Münster, Saarbrücken, Bonn, Hochdorf. Din anul 1991 conduce lucrări de doctorat, de care se ocupă cu interes și competență și în prezent, 12 doctoranzi fiind confirmați doctori în istorie. Activitatea sa deosebită în domeniul cercetării arheologice i-au adus ca distincție și calitatea de membru corespondent al Academiei Române în anul 1996, titlul de Doctor Honoris Causa al Universității de Vest din Timișoara, în 2006, și cea mai mare decorație românească pentru o personalitate științifică „Steaua României în grad de comandor”, în 2001. Activitatea de cercetător a arheologului Alexandru Vulpe numără peste 40 ani de muncă, perioadă jalonată de participarea și conducerea a numeroase șantiere arheologice, din care cele mai importante sunt: Ferigile, Novaci, Costișa, Popești și Cepari sau șantierele realizate în colaborare de la Milostea, Tigveni, Năeni, Rudeni etc. În bogata sa activitate a lucrat alături de numeroși arheologi, cercetători și muzeografi, din care amintim pe academicianul M. Petrescu-Dîmbovița, Vladimir Dumitrescu, Mihail Zahariade, Eugenia Popescu, Valentina Vaselovschi-Bușilă, Florin Gavrilescu, Viorel Căpitanu, Marieta Gheorghită, Ioan Stratan, Vasile Drâmbocianu, Mihai Zamoșteanu, Gheorghe Petre, Virgil Mihailescu-Bîrliba și mulți alții. Rezultatele obținute în cursul săpăturilor, dar și colaborările realizate au produs peste 150 de lucrări publicate în reviste de specialitate din țară și de peste hotare, dintre care se disting contribuțiile Domniei Sale referitoare la săpăturile de la Ferigile, Novaci, Costișa, Popești, Milostea, Ostrovu Corbului, Vadu Izei, Izvoarele, Răcătău, Tigveni, Polovragi, Crăciunești, Cepari, Susani, Marvila, Rădeni, Gioseni, Bistrița, Perșinari, Gostinu, la care se adaugă numeroase studii privitoare la interpretarea izvoarelor antice sau la o serie de culturi cum ar fi: Tei, Basarabi, sau la perioada secolelor VII-V în spațiul carpato-dunărean. Acribia și profunzimea cercetării, documentarea bibliografică exhaustivă, metodele moderne de interpretare l-au impus ca unul dintre cei mai reprezentativi cercetători din România, astfel încât a fost solicitat și a răspuns eficient publicând trei volume în prestigioasa colecție germană *Prähistorische Bronzefunde*, dintre care două sunt consacrate topoarelor din epoca bronzului din România și unul spadelor, pumnalelor și cuțitelor de luptă din prima epocă a fierului de pe teritoriul țării noastre. De asemenea, a redactat în colaborare cu Vladimir Dumitrescu o lucrare intitulată *Dacia înainte de Dromihete* și cu Mihail Zahariade o monografie consacrată geto-dacilor în istoria militară a lumii antice. În calitate de coordonator și parțial ca autor la *Istoria românilor*, volumul I, 2001, alături de academicianul Mircea Petrescu-Dîmbovița, a avut o însemnată contribuție la realizarea acestui tom de o înaltă ținută științifică.

Iată așadar că Institutul de Arheologie din Iași, omagiindu-l pe domnul profesor universitar Alexandru Vulpe, membru corespondent al Academiei Române, cu distincția de membru onorific al Institutului, se

onorează pe sine însuși, primind în rândurile sale pe unul dintre cei mai reprezentativi cercetători, produs al școlii românești de arheologie, a cărui muncă, rezultate și creativitate constituie o însemnată contribuție la cunoașterea trecutului țării noastre. Ceremonia de astăzi ne oferă prilejul ca, recunoscându-i meritele, să-i mulțumim pentru activitatea depusă, iar cu ocazia primirii distincției de membru de onoare al Institutului nostru și a împlinirii vârstei de 75 de ani de viață și a peste 40 de ani de activitate, să-i adresăm sincera urare: La mulți ani, sănătate și rodnicie cărturărească!

CONSTANTIN ICONOMU

ALEXANDRU VULPE – ISTORIC AL PREISTORIEI

Mă simt onorat că mi-a fost oferit prilejul de a rosti câteva cuvinte despre colegul Alexandru Vulpe, personalitate de seamă a arheologiei și științelor antichității, specialist bine-cunoscut și apreciat nu numai în România, ci și în afara hotarelor țării. Misiunea mea nu este ușoară, înainte de toate din cauza operei deosebit de vaste a celui sărbătorit, dificil de înfățișat sau măcar de schițat în câteva fraze. Lipsește și distanța necesară, datorită cunoașterii noastre vechi, de decenii, care, chiar dacă nu a devenit o prietenie, în sensul deplin al cuvântului, s-a menținut în zona bunei colegialități și a respectului reciproc. Prima amintire clară, legată de colegul Vulpe, o am de la sesiunea muzeelor care a avut loc la Craiova, în 1969, și unde s-a iscat o dispută aprinsă între „școala” de la Cluj, reprezentată de Hadrian Daicoviciu, susținut de Nicolae Gostar (de acum profesor la Iași), și cea de la București, prin Alexandru Vulpe, cu privire la caracterul profan („stâne”) sau funerar (cenotafe) al unor vestigii de epocă dacică „clasică” din Munții Orăștiei. Ne-a impresionat, mai ales pe tinerii de atunci, convingerea și curajul cu care A. Vulpe și-a susținut opiniile, de loc „ortodoxe” pentru acea vreme. Păstrez această imagine a cercetătorului, dispus spre explicații și interpretări noi, inclusiv prin renunțarea la unele ipoteze proprii mai vechi sau la nuanțarea acestora.

Alexandru Vulpe a debutat în viața științifică cu cercetări de teren și lucrări privind epoca bronzului și prima epocă a fierului din spațiul extracarpatic: în același an, 1959, a publicat depozitul de la Tufa (*SCIV*, X, 2, 265–276) și primul raport despre cimitirul de la Ferigile (*Materiale*, V, 363–372), căruia îi va dedica, după încheierea săpăturilor, o monografie (1967). Va rămâne fidel acestor preocupări, dedicând importante studii culturilor Costișa și Tei din epoca bronzului și conturând cultura (sau „fenomenul”, cum s-a exprimat mai târziu) Basarabi din Hallstatul mijlociu, în care a văzut o timpurie manifestare a lumii geto-dacilor, în preziua intrării lor în izvoarele scrise ale Antichității (vezi, de pildă: *Dacia*, NS, V, 1961, 105–122; VIII, 1964, 319–329; IX, 1965, 105–132; XIX, 1975, 69–76; XXX, 1986, 49–90).

Un domeniu special în cadrul acestor preocupări îl constituie studiul paleometalurgiei. Are contribuții însemnate la cunoașterea începuturilor metalurgiei aramei și bronzului în spațiul carpato-danubian (*SCIV*, XXIV, 1973, 2, 217–238; *Revista de Istorie*, XXVII, 1974, 2, 243–255), la studiul diferitelor tipuri de obiecte de bronz, în special al topoarelor (*Dacia*, NS, VII, 1963, 511–516; *ArhMold*, II–III, 1964, 127–141; *SCIV*, XXI, 1970, 3, 417–420 etc.). Remarcăm, în această privință, colaborarea sa la prestigioasa colecție *Prähistorische Bronzefunde* prin cele două volume ale lucrării *Die Äxte und Beile in Rumänien* (PBF, IX, 2, München, 1970; PBF, IX, 5, München, 1975), la care se adaugă și lucrarea despre săbiile scurte, cele mai multe de fier, din Hallstatianul mijlociu și târziu (*Die Kurzschwerter und Streitmesser in Rumänien*, PBF, VII, 9, München, 1990). Nu îi este străină nici orfevrăria, scriind despre arta aurului la tracia nordici (*ArhMold*, 11, 1987, 21–25), publicând, cu Virgil Mihailescu-Bîrliaba, tezaurul de la Rădeni (*MemAnt*, 12–14, 1980–1982, 41–63) sau reluând problemele tezaurului de la Perșinari (*Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos*, XV, 1997, 265–301). Prin evidențierea semnificației sacre (votive) a depunerilor, a contribuit la orientarea cercetării depozitelor spre noi interpretări, în consens cu tendințele actuale din știința preistorică europeană (vezi, de pildă, *Regensburger Beiträge zur Prähistorischen Archäologie*, II, 1996, 517–534).

A fost printre primii care și-a dat seama de consecințele datărilor înalte, obținute mai ales prin calibrarea datelor radiocarbon, și a propus revizuirea periodizării și cronologiei epocii bronzului la Dunărea de Jos, ca și reexaminarea naturii raporturilor acesteia cu lumea miceniană și egeeo-anatoliană, în general (vezi *Academia Română. Memoriile Secției de Științe Istorice și Arheologie*, 21, 1996, 33–47; *Timpul istoriei*, I, *Memorie și patrimoniu. În onorem emeritae Ligiae Bârzu*, București, 1997, 37–50).